

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 06.03.2023 § 74

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 06.03.2023

§ 74

Valtionosuudet, verotulomenetysten korvaukset ja kotikuntakorvaukset 2023

231/02.02.00.04/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Talousjohtaja Tiina Mörsky p. 050 383 6502

Controller Maija Laine p. 044 716 1433

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää

- tyytyä valtiovarainministeriön päätökseen peruspalvelujen valtionosuudesta ja verotulomenetysten korvauksesta;
- tyytyä valtiovarainministeriön päätökseen kotikuntakorvauksen perusosasta ja
- hakea oikaisua opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämään valtionosuuspäätökseen perusteluosan mukaisesti.

Perusteluosa

Kuntalain (410/2015) 38 §:n mukaan kunnanhallitus johtaa kunnan taloutta ja 39 §:n mukaan vastaa sen taloudenhoidosta ja myös huolehtii sen sisäisestä valvonnasta ja valvoo kunnan etua. Julkishallinnon hyvä tilintarkastustapa (Suomen tilintarkastajat ry:n suositus 3/2020) kohdan 4.2

mukaan kunnanhallitus myös, yhdessä muiden tilivelvollisten kanssa, vastaa valtionosuuksien perusteista annettujen tietojen oikeellisuudesta.

Kaupunginhallitukselle tuodaan osana sisäistä valvontaa ja kunnan edunvalvontaa käsittelyyn valtionvarainministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön päätökset kunnalle myönnettyistä valtionosuuksista sekä valtiovarainministeriön päätökset verotulomenetysten korvauksesta sekä kotikuntakorvausten perusosasta ja selvitetään edellä mainittujen vaikutukset kunnan talouteen.

Lahden kaupungin rahoitusjärjestelmästä tärkeimpiä ovat verotulot ja valtionosuudet. Näistä valtionosuudet muodostuvat

- valtiovarainministeriön hallinnoimasta peruspalvelujen valtionosuudesta ja verotulomenetysten korvauksista ja
- opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimasta opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta.

Vuoden 2023 alusta alkaen sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimi siirtyivät kunnilta hyvinvointialueiden järjestettäväksi. Uudistuksen rahoittamiseksi kunnilta siirrettiin yhtä paljon tuloja kuin siirtyvät palvelut maksoivat ennen uudistusta. Kuntien valtionosuuksista leikattiin uudistuksen rahoittamiseksi kaksi kolmasosaa, mutta yksittäisen kunnan leikkausosuus vaihtelee.

Valtionosuusjärjestelmään lisättiin toistaiseksi pysyvänä sote-kustannusten ja -tulojen siirrosta johtuvan muutosrajoitin ja kunnan talouden tasapainotilan muutoksia rajoittava järjestelmämuutoksen tasaus. Nämä erät lasketaan osana peruspalvelujen valtionosuutta. Koko maan tasolla vaikutus kuntiin on kustannusneutraali, mutta yksittäisellä kunnalla nämä sote-erät voivat olla tärkeimmässä roolissa valtionosuuksien tason kannalta.

Muutoksen yhteydessä suurin osa peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta jaettavasta rahasta määräytyy alle 16-vuotiaiden ikäluokkien perusteella. Koska kunnilla on muutoksen jälkeen edelleen tärkeä rooli myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä sekä sosiaali- ja terveystenonien ennaltaehkäisyssä, valtionosuusjärjestelmään lisättiin uutena kriteerinä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosaa.

Valtionvarainministeriö (VM) on päättänyt 29.12.2022 vuodelle 2023 myönnettävästä peruspalvelujen valtionosuudesta ja verotulomenetysten korvauksesta. Peruspalvelujen valtionosuus on laskennallinen ja se perustuu kunnan asukkaiden palvelutarpeeseen ja myös kunnan omiin olosuhdetekijöihin. Valtionosuuden suuruuteen ei vaikuta se, miten kunta palvelutoimintansa järjestää ja miten paljon niiden järjestäminen kunnalle maksaa. Laskennassa on huomioitu valtionosuusprosentti, joka vuonna 2023 on 22,09 (2022: 23,59). Tästä laskennallisesta perusteesta on vähennetty kunnan omarahoitusosuus, joka vuonna 2023 on 1 359,93 euroa/asukas (2022: 4 291,05 euroa/asukas). Lisäksi myönnettyssä valtionosuudessa on otettu huomioon seuraavat tekijät

- lisäosat: syrjäisyys, työpaikkaomavaraisuus, saamelaiten kotiseutualueen kunta, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja asukasmäärän kasvu;
- perusopetuksen aloittamisen johdosta maksettavan rahoituksen vähentäminen;
- kunnan peruspalvelujen valtionosuuden vähentäminen kuntaan maksetun perustoimeentulotuen määrällä;
- hyvinvointialueiden perustaminen ja tehtävien järjestämisvastuun siirrosta vuonna 2023 aiheutuvien taloudellisten vaikutusten rajoittaminen (muutosrajoitin) ja

- määräaikaiset kuntien valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset.

Edellä mainitut tekijät vaikuttavat sellaisenaan kunnan valtionosuuden määrään eli niistä ei vähennetä kunnan omarahoitussuutta, kuten laskennallisista kustannuksista.

Valtionosuuden yhteydessä maksetaan kunnallisverotulomenetysten korvausta, joka vuodesta 2020 alkaen erotettiin peruspalvelujen valtionosuudesta, mutta sisältyy kirjanpidollisesti valtionosuuksiin.

VM:n päättämät valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset sekä kaupungin talousarvio 2023 ovat:

Peruste	VM:n päätös	Talousarvio 2023
Peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasausta)	51 302 459	50 528 000
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	24 612 317	22 240 800
Veroperustemuutoksista johtuvien verotulomenetysten korvaus	18 168 314	18 703 200
Yhteensä	94 083 090	91 472 000

Peruspalvelujen valtionosuus ja verotulomenetysten korvaus ovat yleiskatteellisia eriä, joiden käytöstä palvelujen tuottamiseen voi kaupunki itsenäisesti päättää. Rahoituserät maksetaan kuukausittain tasaisin erin.

Esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvauksen perusosa maksetaan osana valtionosuusmaksatusta. Kotikuntakorvauksen kunnittaisesta perusosasta säädetään vuosittain asetuksella. VM on päättänyt 29.12.2022 em. perusosasta vuodelle 2023 ja se on 7 436,67 euroa (2022: 7 452,22 euroa). Lahden kaupungin osuus vuoden 2023 kotikuntakorvaustuloista on 3 531 749 euroa (2022: 3 296 117 euroa) ja menoista -11 318 679 euroa (2022: -10

896 614 euroa). Kotikuntakorvaustulot ja -menot kohdistetaan sivistyksen palvelualueelle.

Mikäli kunta on tyytymätön tehtyihin päätöksiin, sillä on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä kirjallinen oikaisu valtiovarainministeriölle.

VM:n päätöksiin on tehty vertailut eikä niiden perustella ole löytynyt aihetta oikaisuvaatimuksen tekemiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) on tehnyt 30.12.2022 vuotta 2023 koskevan päätöksensä opetus- ja kulttuuritointa varten käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta, jolla rahoitetaan koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa, osaa esi- ja perusopetuksesta, lukiokoulutusta, ammatillista koulutusta, vapaan sivistystyön koulutusta sekä opetustuntimäärän perusteella taiteen perusopetusta, kuntien liikuntatoimea ja nuorisotyötä sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden toimintaa. Valtionosuus on laskennallinen ja muodostuu suoritteiden ja laskennallisten yksikköhintojen tulosta. Päätöksen rahoitussuorite määräytyy tilastointipäivien 20.1.2022 ja 20.9.2022 perusteella, asukasmäärittäin tai OKM myöntää ne erikseen.

Valtionosuudesta vähennetään kunnan asukasmäärään perustuvat omarahoitusosuudet lukiokoulutuksen ja ammattikoulutuksen järjestämiseen (2023: 286,48 euroa/asukas, 2022: 276,69). Tämä vähennys muuttaa Lahden kaupungin OKM:ltä saaman rahoitusosuuden palautettavaksi. Vuoden 2022 palautettava osuus oli 3,8 milj. euroa ja talousarviossa vuodelle 2023 palautettavaksi osuudeksi arvioitiin 4,1 milj. euroa.

OKM:n päättämät valtionosuudet ja kaupungin talousarvio 2023 ovat:

Peruste	OKM:n päätös	Talousarvio 2023
Myönnetty valtionosuus	30 307 889	
Kunnan omarahoitusosuus, lukiokoulutus	-11 241 729	
Kunnan omarahoitusosuus, amm.koulutus	-23 143 606	
Yhteensä	-4 077 446	-4 100 000

OKM:n valtionosuus on laskennallisista perusteistaan huolimatta yleiskatteellinen erä, jonka käytöstä palvelujen tuottamiseen voi kaupunki itsenäisesti päättää. Se huomioidaan (maksetaan tai vähennetään) peruspalvelujen valtionosuuden maksatuksen yhteydessä kuukausittain.

Opetushallitus on kerännyt perustietokyselyllään 20.9.2022 oppilas- ja suoritemäärätiedot vuoden 2023 valtionosuuspäätöstä varten. Tiedot tallennetaan mm. Lahden kaupungin käytössä olevaan sähköiseen Primus-oppilasjärjestelmään, josta tiedot ovat siirtyneet automaattisesti KOSKI-tietovarantoon vuodesta 2018. Opetushallitus poimii esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen tiedot KOSKI-tietovarannosta valtionosuusrahoitusta varten.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa perusopetuksen tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen rahoituksen sekä siihen liittyvän pidennetyn oppivelvollisuuden lisärahoituksen 20.9.2022 ja 20.9.2023 keskimääräisen opiskelijamäärän mukaiseksi vuoden 2023 loppuun mennessä. Myös lukiokoulutuksen vuoden 2023 rahoitus tarkistetaan vastaavasti vuoden 2023 lopussa siten, että rahoitus lasketaan 20.1.2023 ja 20.9.2023 tilastointipäivien keskimääräisen painotetun opiskelijamäärän mukaan. Nämä rahoitukset myönnetään siten ennakkollisesti ja tarkastetaan myöhemmin vastaamaan rahoitusperusteita.

Myönnettyyn päätöksen liittyvät perusyksiköt on tarkasteltu. Tarkastelussa on tullut ilmi, että OKM:n päätöksen pohjana olevat tiedot ovat osittain virheellisiä. Päätöksen mukaisen laskelman kohdan

- "esiopetuksen pidennetyn oppivelvollisuuden 5-vuotiaat" - suoritteiden oikea lukumäärä on 19 (KOSKI-tietovarannossa 19, päätöksen perusteena 13, laskennallinen peruste/oppilas 10 033,42 euroa),
- "perusopetuksen yhteydessä tutkintoon valmistava koulutus" - suoritteiden oikea lukumäärä 12 (KOSKI-tietovarannossa 12, päätöksen perusteena 0, laskennallinen peruste/oppilas 8 681,40 euroa)
- "joustava perusopetuksen lisä" -suoritteiden oikea lukumäärä on 50 (KOSKI-tietovarannossa 48, päätöksen perusteena 47, laskennallinen peruste/oppilas 2 931,21 euroa).

Lukiokoulutuksen yksiköiden lukumäärä 2141,5 perustuu vuoden 2022 laskentatietoihin. Gaudia-lukion käyttöönoton syksyllä 2022 odotetaan vaikuttavan loppuvuonna 2023 korjattavaan rahoitusosuuteen lisäävästi.

Esiopetuksen pidennetyn oppivelvollisuuden 5-vuotiaat sekä tutkintoon valmistava koulutus esiopetuksen -suoritteet kuuluvat opetus- ja kulttuuriministeriön vuoden 2023 lopussa korjattaviin eriin, mutta eivät vastaa kaupungin ilmoittamia yksiköitä ja myöhentävät Lahden kaupungin rahoitusosuutta arviona noin 164 000 eurolla.

Edellä mainitut erät aiheuttavat laskennallisen 173 171 euron myöntämättömän valtionosuuden, jolloin korjattu OKM:n valtionosuus olisi -3,9 milj. euroa. Korjauksella ei ole vaikutusta palvelualueiden käyttötalouteen osoitettuihin määrärahoihin.

Peruste	OKM:n päätös	OKM:n päätös oikaistuna, laskennallinen
Myönnetty valtionosuus	30 307 889	30 481 061
Kunnan omarahoitusosuus, lukiokoulutus	-11 241 729	-11 241 729
Kunnan omarahoitusosuus, amm.koulutus	-23 143 606	-23 143 606
Yhteensä	-4 077 446	-3 904 274

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen tyytymätön saa hakea siihen oikaisua. Oikaisuvaatimus on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksi saannista, se on osoitettava OKM:lle ja toimitettava oikaisuvaatimusajan kuluessa Opetushallituksen kirjaamoon.

Oikaisuvaatimukseen liitetään oikaisuvaatimuksen kohteena oleva päätös sekä asiakirjat, joihin oikaisuvaatimuksen tekijä vetoaa.

Opetushallitus ohjeistaa oikaisun tekemistä seuraavasti:

- korjatut tiedot toimitetaan esi- ja perusopetuksen VOS-tietojen korjauslomakkeella valtionosuudensaajakohtaisten kokonaismäärien osalta valtionosuudet(at)oph.fi;
- tiedot korjataan KOSKI-tietovarantoon välittömästi ja korjaukseen haetaan oikaisua oikaisumenettelyn mukaisesti ja
- oikaisuvaatimukseen liitetään korjattu VOS-tietojen korjauslomake allekirjoitettuna pdf-tiedostona.

Sivistyksen palvelualue on korjannut Opetushallituksen ohjeen mukaisesti sen tallennuksen johdosta virheitä aiheuttaneet tiedot Primus-tietojärjestelmään, josta ne päivittyvät automaattisesti KOSKI-tietovarantoon. Lisäksi sivistyksen palvelualueen laatima VOS-korjauslomake on toimitettu OKM:lle. Talouspalvelujen laatima oikaisuvaatimusluonnos esitetään tämän päätöksen liitteenä.

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 06.03.2023 § 74

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Ote: oikaisuvaatimuksen liitteeksi/controller Maija Laine, ote osoitetaan
opetus- ja kulttuuriministeriölle

Ote: konsernipalvelut/talousoalvelut